

Geachte mevrouw Hamer,

Namens het Samenwerkingsverband Kansengelijkheid en Burgerschapsonderwijs (SKB) vragen we aandacht voor de jongeren in Nederland. Wij zien in ons werk op scholen dat ze veel baat hebben bij verrijkend extracurriculair onderwijs. Zoals u weet verkleint het huidige onderwijssysteem de kansengelijkheid niet en zoeken scholen nog naar manieren om het burgerschapsonderwijs goed invulling te geven. Wij denken dat met de drie volgende punten in een coalitieakkoord de nieuwe regering meer kansen gaat geven aan jongeren:

- 1.) Erken het belang van verrijkend extracurriculair onderwijs bij het realiseren van kansengelijkheid en cruciale leerdoelen op het gebied van burgerschap en de rol van onafhankelijke organisaties in de *civil society* bij het aanbieden daarvan.
- 2.) Kondig een Gelijke Kansen en Burgerschapsnota aan, waarin een toekomstige bewindspersoon van Onderwijs zal uitwerken hoe een sluitend aanbod van verrijkend extracurriculair burgerschapsonderwijs tot stand gebracht wordt.
- 3.) Zorg daarbij onder andere voor een goede rolverdeling tussen Rijk, gemeenten, scholen en maatschappelijke organisaties en reserveer voldoende geld om een sluitend aanbod tot stand te brengen.

Hierna gaan we dieper op deze punten in, maar laten we eerst onszelf voorstellen. JINC, Jong Ondernemen, Stichting Petje af, Stichting Move en Stichting Nederlands Debatinstituut hebben de handen ineengeslagen in dit Samenwerkingsverband. Wij verrijken al tenminste tien jaar het onderwijs met relevant extracurriculair aanbod voor kinderen en jongeren. De gezamenlijke missie is ieder kind een zo groot mogelijke kans geven het maximale uit zijn of haar talent te halen, ongeacht achtergrond, komaf of thuissituatie. We staan voor vele honderden organisaties die op vergelijkbare wijze waarde toevoegen aan het onderwijs.

Dubbeltjes worden steeds moeilijker kwartjes

Ons aanbod staat steeds hoger op de maatschappelijke agenda, zeker sinds het aannemen van de Wet verduidelijking burgerschapsopdracht. Daarnaast staan gelijke kansen - of liever het gebrek daaraan in onze samenleving - steeds meer in de belangstelling. Gelukkig, want nog altijd gaat er veel talent verloren door vroeg opgelopen achterstanden, gebrekkige toegang tot ontplooiingsmogelijkheden en een onvoldoende stimulerende thuissituatie. De recente documentaireserie *Klassen* van Human werpt eens te meer de pijnlijke vraag op: kun je in Nederland wel een kwartje worden als je voor een dubbeltje geboren bent?

Als Samenwerkingsverband zien wij dit met lede ogen aan. Het geeft een dubbel gevoel. Aan de ene kant zien we in de dagelijkse praktijk hoezeer kinderen opbloeien en profiteren van al onze inspanningen en methodes. Aan de andere kant zien we dat we nog altijd tienduizenden, kwetsbare jongeren niet bereiken.

Wij hopen daarom dat het nieuwe kabinet nog scherper inzet op gelijke kansen en hopen dat er erkenning komt voor het werk met jongeren dat wij al jaren doen naast het reguliere onderwijs. Kansengelijkheid kunnen we namelijk realiseren - maar niet via het onderwijs alléén.

Wat komt er kijken bij kansengelijkheid?

Kansengelijkheid is geen *one size fits all*. Het komt tot stand door kinderen toegang te bieden tot verschillende terreinen. Daarnaast moeten tal van randvoorwaarden op orde zijn. In het SKB onderscheiden wij tien bouwstenen voor kansengelijkheid:

- (1) Opgroeien zonder armoede.
- (2) Goed onderwijs.
- (3) Studievaardigheden en een rustige plek om huiswerk te kunnen maken met goede digitale hulpmiddelen en vaardigheden.
- (4) Kennis, bewustzijn en ontwikkeling van je eigen talenten, interesses en daarbij aansluitende beroepen.
- (5) Een rijk cultureel leven - om te doen en om te beleven.
- (6) Sport, beweging en gezonde leefstijl.
- (7) Democratisch burgerschap: eigen mening, identiteit, andersdenkenden en opkomen voor je belang in de democratische rechtsstaat.
- (8) Vaardigheden als organiseren, 21st century skills, samenwerken, omgaan met tegenslagen en effectief communiceren.
- (9) Financiële educatie, plannen en begroten.
- (10) Toegang tot sociaal kapitaal, mentorschap, rolmodellen en informele netwerken.

In deze opsomming vormen de bovenste twee uiteraard de belangrijkste randvoorwaarden. Onze stelling is dat we er daarmee niet zijn met het scheppen van gelijke kansen. We kunnen er niet voetstoots vanuit gaan dat ze min of meer vanzelf in het gezin of in de klas tot stand komen. Docenten zijn menselijkerwijs niet even handelingsbekwaam op alle punten. Ze zijn aangenomen om goed onderwijs te geven en hebben daar vaak al de handen vol aan. Vaak doet ook de boodschapper ertoe - en dat is niet vanzelfsprekend een ouder of een docent.

Precies om die reden maken scholen al jarenlang dankbaar gebruik van specifieke trajecten die onze organisaties aanbieden. Dankzij onze trajecten verrijken ze het aanbod voor hun leerlingen en ontzorgen ze docenten. Dat is mooi, maar te vrijblijvend en we zien zelden een duurzaam totaalaanbod. Een school regelt extra huiswerkbegeleiding, maar slijpt het aanbod van stevige beroepsoriëntatie. Of doet aan debatteren, junior Europees Parlement en schoolverkiezingen maar laat financiële educatie achterwege. Vaak zijn het modes, die eens in de zoveel jaar veranderen. Van gezonde voeding naar theaterbezoek en muziek naar talentontwikkeling en mediawijsheid.

Daar komt bij dat in onze ervaring scholen die sowieso worstelen met onderwijskwaliteit, lerarentekort en een uitdagende leerlingpopulatie het extra lastig vinden om dit soort programma's in eigen huis te organiseren. Met als risico dat kansenongelijkheid tussen scholen vergroot wordt in plaats van verkleind.

De boodschap: er is nog veel te verbeteren om te komen tot een samenhangende aanbod van extracurriculair, verrijkend onderwijs. Er worden veel te weinig kinderen bereikt - en zeker die in de meest kwetsbare groepen. Om dit op te lossen is het volgende de komende jaren van belang:

- Erkenning van de waarde die het ecosysteem van organisaties rond het onderwijs toevoegt aan kansengelijkheid.

- Beleid gericht op het bieden van een samenhangend aanbod voor kansengelijkheid en burgerschap voor *alle* kinderen.
- Robuuste financiering zonder versnippering en bovenmatige overhead.

Probleem: versnippering en onzekere financiering

Op dit moment is het aanbod van kansengelijkheid beperkt doordat er geen sprake is van robuuste financiering. Grofweg zijn er drie kanalen waardoor extracurriculaire trajecten bekostigd worden. Allereerst is er de *civil society*: private goede-doelenfondsen, loterijen en donateurs die uit ideële overwegingen capaciteit financieren. Hoe belangrijk ook en hoe dankbaar we deze geldschieters ook zijn, het is onvoldoende om alle kinderen te bereiken. Daarvoor is publiek geld nodig.

Dat komt in de praktijk beschikbaar langs twee kanalen: via scholen en via gemeenten. In onze ervaring blijkt het lastig om verrijkend, extracurriculair aanbod in te passen in de begrotingscyclus van scholen. Ze richten zich terecht op het primaire proces, het primaat van het budget ligt bij schoolbesturen op afstand en enthousiaste schoolleiders hebben nauwelijks budget of speelruimte om programma's in te kopen.

Gemeenten hebben meer mogelijkheden, maar voor landelijk opererende organisaties vergt het veel aanvraag capaciteit om tal van gemeenten te overtuigen van investeringen. Het gaat dan vaak om veel vergaderen over bescheiden bedragen. Deze capaciteit gaat ten koste van de inzet voor kinderen. Om efficiencyredenen kiest de gemeente vaak voor een of een beperkt aantal organisaties - terwijl verschillende groepen kinderen juist vragen om een divers aanbod.

Erkenning van de toegevoegde waarde van onze organisaties voor kansengelijkheid en burgerschap betekent daarom in eerste instantie het opzetten van robuuste, landelijke financiering. Zo maken we een einde aan de vrijblijvendheid.

Hoe lossen we dat op?

Het SKB is opgericht om iets tegen de versnippering te doen en tot een dekkend, samenhangend en duurzaam aanbod te komen. Vanuit de overtuiging dat we kinderen en jongeren samen meer kunnen bieden dan de som der delen.

Het komende jaar zullen wij daarom in twee steden starten met het gezamenlijk aanbieden van een samenhangend, sluitend programma voor kinderen in het basis- en voortgezet onderwijs. Met de lessen die we leren willen we deze werkwijze snel uitbreiden naar de rest van het land. We nodigen het volgende kabinet uit om partner te worden in deze ambitie. Wij stellen als SKB een gelaagd systeem van publieke financiering voor, zoals dat gebruikelijk is in de culturele wereld:

- (1) Er komt een Landelijke Basisinfrastructuur voor Gelijke Kansen en Burgerschap. Organisaties die zo rechtstreeks door het Rijk gefinancierd zijn hebben landelijk bereik op één of meer van de bouwstenen en aangetoond en werken met een bewezen effectieve methode. Alle bouwstenen zijn evenredig vertegenwoordigd.

- (2) Voor organisaties die de stap willen zetten van lokaal naar landelijk initiatief, wordt het landelijk opererende Gelijke Kansenfonds opgezet. Dit Fonds kan vierjarige, tweejarige en projectmatige ondersteuning bieden aan organisaties op basis van hun plannen.
- (3) Op lokaal niveau richten overheden gemeentelijke Gelijke Kansenfondsen op om het lokale aanbod te versterken.

Het kabinet brengt vierjaarlijks een Gelijke Kansen en Burgerschapsnota uit waarin het de inhoudelijke hoofdlijnen van het beleid uitzet. Daarbij laat het kabinet zich adviseren door een op te richten Gelijke Kansenraad.

Wat levert dat de samenleving op?

Uit de UN Development Index blijkt jaar in jaar uit dat de meest egalitaire landen vaak de gelukkigste landen zijn. Gelijke kansen zorgen voor meer bruto binnenlands geluk. Daar bovenop is het onze stellige overtuiging dat gelijke kansen ook een plus op het BBP zetten.

Op dit moment leeft 6 procent van de Nederlanders in armoede. Op een beroepsbevolking van 10 miljoen mensen, gaat het dus om 600 duizend inwoners van ons land. Hadden zij gelijke kansen gehad, dan zou dat voor hun loopbaan zeker een verschil gemaakt hebben. Onze voorzichtige schatting is dat deze mensen 1 periodiek meer zouden verdienen dan ze nu doen, maandelijks en gedurende hun hele werkzame leven.

Uitgaande van een gemiddelde periodiek van 50 euro zou het gaan om een extra verdien capaciteit van 360 miljoen per euro jaar. Daarvan vloeit 40 procent naar de schatkist in de vorm van belastinginkomsten, jaarlijks ruim 140 miljoen. We vragen de Rijksoverheid daarom dit bedrag jaarlijks in gelijke kansenbeleid te investeren.

Tot slot

Graag wensen wij u en de onderhandelende partijen veel wijsheid en succes toe bij de besprekingen de komende tijd. Die gaan over de toekomst van het land en wij gaan er vanuit dat iedereen de ambitie van gelijke kansen voor iedereen even hartstochtelijk omarmt. Altijd bereid tot een nadere, mondelinge toelichting.

Hoogachtend,
Namens het Samenwerkingsverband Kansengelijkheid en Burgerschap,

Michiel Bodt, Stichting Move
Marioline van der Plas, Jong Ondernemen
Brecht van Schendel, Stichting Petje af
Mei Li Vos, Stichting Nederlands Debatinstituut

Hannah Wiegerinck, JINC

E-mailadres: SKB@stichtingmove.nl